L-Ewwel Sena | LULJU - SETTEMBRU, 1955 | Għadd 3

"Super Muros Tuos Jerusalem, Constitui Custodes"

LEHEN
L-ART IMQADDSA

QARI
LI JOĦROĠ KULL TLIET XHUR
MILL-KUMMISSARJAT TAL-QABAR TA' KRISTU
F'MALTA

Mitbugħ fl-Empire Press, 266, Triq San Pawl, Il-Belt.

IMSEĦBIN ĠODDA F'DIN IR-RIVISTA

Azzopardi Piju, Żabbar; Attard Pawlu, Żabbar; Attard Nazzarenu, Żebbuġ; Azzopardi Giuseppa, Misida; Agius Ferranti Mary, Sliema; Apap Bencini Mary, Sliema; Agius Manwel, Valletta; Aquilina Prof. Ġużè, Furjana; Armeni Karmenu, Bormla; Attard Antonio, Valletta; Avellino Concetta, l-Isla; Azzopardi Duminku, Gżira; Azzopardi Karmena, Vittorja, Gozo; Azzopardi Luigia, Marsa; Attard Rosarja, Sliema.

Brincat Lorenza, Żebbuġ; Butigieg, Enrichetta, Żebbuġ; Bezzina Ġuditta, B'Kara; Bencini John, Sliema; Bencini Anna, Sliema; Boffa, Onor. Dr. Pawlu, Raħal Ġdid; Bonavia Brothers, Ħamrun; Briffa Salvina, Żurrieq; Bugeja Pawla Żurrieq; Borg Karmenu, Ħamrun; Benetti Giużeppi, Furjana; Briffa Luigi, Balzan; Briffa Evanġelista, Balzan; Bugeja Carmelo, Imqabba; Brincat Salvu, Balzan; Brincat Alfredu, Balzan; Borg Reno, Sliema; Borg Karmenu, Valletta; Bailey Concetta, Bormla; Butigieg Clara, Bormla; Bonello Rosy, Bormla; Bonnici Dolores, Naxxar; Borg Luigi, Naxxar; Borg Filomena, Naxxar; Bonavia Teresa, Naxxar; Borg Antonia Mellieħa; Borg Sac Francesco, Vittorja, Għawdex; Baldacchino Ġużeppi, Żebbuġ; Borg Bonaci Emmanuele, Valletta; Bondin Salvu, Luqa; Burt Jean, Żejtun.

Coleiro Rosina, Żebbuġ; Calleja Evelina, Mosta; Chetcuti S., Sliema; Chetcuti Ġużè, Furjana; Caruana Vincent, Ħamrun; Cilia Concetta, Valletta; Crescimanno Francesca, Ħamrun; Camilleri Orsola, Ħamrun; Camilleri Filippu, Ħamrun; Cassar Manwel, Imsida; Cremona Maria, Valletta; Camilleri Carmena, Zurrieq; Curmi Tereża, Valletta; Cassar Ġużeppi, Birżebbuġia; Cilia Grazia, Qormi; Cassar Vittorina, Imsida; Camilleri Franġisku, Ħamrun; Coleiro Franġeska, Furjana; Cefai Eufemia, Furjana; Camilleri Kalċedon, Balzan; Cauchi Mary, Bormla; Ciappara Vincent, Naxxar; Camilleri Maria, Naxxar; Cachia Vittorja, Naxxar; Cuschieri Rosy, Gżira; Celeste Carmnu, Birżebbuġa; Cauchi Mary, Ħamrun; Cachia Don Giuseppe, Ħamrun; Cutajar Emmanuele, Valletta; Curmi Joe, Ħamrun; Carbonaro Carmena, San Ġiljan; Caruana Marianna, Żurrieq.

Deguara Tereża, R. Ġdid; Darmanin Vittorja, Lisla; Deguara Pawlu, Rabat; Degiorgio Ġanni, Tarxien; Dunford Gladys, Sliema; Debono George, Qormi; Dimech Anthony, Naxxar; D'Agata D., Sliema; Darmanin J.F., Kalkara; Debattista Ġorġ, Imsida; Debono Stella, Gżira; Demajo Mikiel, Sliema.

Ellul Ġużeppi, Bormla; Ellul Anġela, Valletta; Ellul Pawlu, Valletta;

Fenech J., Sliema; Fenech Ġużeppi, Sliema; Farruġia; Roberts Manwel, Imsida; Farrugia Ġuża, Zurrieq; Farrugia Katarina, Zurrieq; Farrugia Evanġelista, Żurrieq; Fenech Manwel, Valletta; Felice Carmena, Ħamrun; Fiorini Alfred, Lisla; Farrugia Manwel, B'Kara; Farrugia Don Carmelo, Zabbar; Farrugia Ġeraldu, Raħal Ġdid; Frendo Emmanuele, Ħamrun; Farrugia Marija, Raħal Ġdid; Falzon Rosina, Sliema.

Galdes Michelina, Qormi; Galea M., Sliema; Galea Emilja, Sliema; Galea Mikiel, Lisla; Galea Katarina, Valletta; Griscti Marianna, Zurrieq; Grech Annunzjata, Ħamrun; Galea Victor, Furjana; Galea Alfredu, Furjana; Grima Marija, Furjana; Galea Vittorja, Naxxar; Grech Dr. Umberto, B'Kara; Gatt Spira, Marsa; Galea Ġużeppi, Ħamrun; Ginies Lino, Sliema; Ġerada Pawlina, Zejtun; Holland Ġulja, Furjana; Heywood Erminja, Valletta; Hutchings Annie, Furjana.

(*Jissokta f'ħarġa oħra*)

LEHEN L-ART IMQADDSA

QARI

MAĦRUĠ MILL-KUMMISSARJAT TAL-QABAR TA' KRISTU F'MALTA

L-Ewwel Sena — LULJU - SETTEMBRU, 1955 — Għadd 3

X'FIH DAN IL-GĦADD

Assumpta est... 46

Xbieha u Barka tar-Rev.mu P. Wistin Sepinski, O.F.M. (il-115-il Ġeneral minn San Franġisk) 47

L-Ewwel Taqsima — DAWL

Il-Qabar tal-Madonna (Fra Mosè, O.F.M.) 48

Dar Santa Liżabetta (Fra Zarenu, O.F.M.) 50

Fuq it-Tabor (Ben Jehuza) 53

Il-Mewt ta' San Ġwann il-Għammiedi (Fra Elija, O.F.M.) 57

It-Tieni Taqsima — IMĦABBA

Damasku u l-Martri Tagħna (P. Marjanu Vella, O.F.M.) 59

Kif Wasalt Ġerusalem (Elsie) 62

Minn Hawn u Minn Hemm

Aħbarijiet ta' Barra 66

Aħbarijiet ta' Malta 68

Direzzjoni: W. R. P. Nikola Magro, O.F.M., Kummissarju tat-Terra Santa.
Amministrazzjoni: R. P. Valentin Cardona, O.F.M., Viċi Kummissarju,
Kummisserija tat-Terra Santa, Kunvent ta' Ġieżu, Il-Belt.

ASSUMPTA EST....

Btala ta' dwal u dija, ta' hena u mħabba, ta' safa u qdusija! Fis-Saltna tas-Sema, ġriet ħafifa l-aħbar. Marija, l-Omm ħelwa ta' Ġesù, wara li temmet il-jiem tagħha fil-Wied tad-Dmugħ, se tiġi mtellgħa fis-Sema. Il-Ġenna kienet għagħa waħda. Mewġa kbira ta' ferħ ħakmet is-Saltna t'Alla. L-Anġli, libsin l-abjad u b'terħa tad-deheb ma' qaddhom, taru ferrieħa u ħallew ilsienhom għal għana l-aktar ħlejju. Bil-qawwa ta' Binha l-Feddej, Marija rebħet il-mewt, u tielgħa rebbieħa fis-Saltna. Bil-ġisem ukoll, għax:

Kien ikun għajb illi s-Santwarju t'Alla
Jintradam qalb it-trab u ħerba jsir
Bħal iġsma oħra, wirt id-dnub li tiegħu
Ġisem Omm Verġni qatt ma kien irsir.
(K. Vassallo).

Wiċċha kien qed jarmi mrieżaq ta' dawl u dija; ilbiesha, abjad bla mikta, kien qed ilellex donnu frak tal-fidda; il-ħarsa safja ta' għajnejha kienet fiha seher. Sabiħa! L-Anġli baqgħu mgħaġġba b'dik is-sbuħija li kienet se tkun is-Sultana tagħhom. U ferħu, u għannew. Fil-beraħ tas-smewwiet kien hemm għaxqa. Il-jiem tad-dieq u l-qtiegħ il-qalb, il-jiem li raw għajnejn Marija jilmaw bid-dmugħ tan-niket, intemmu. Ma' Kristu Binha xxierket fit-tbatija u miegħu tix-xierek fil-ġieħ u fil-glorja. Il-Madonna qasmet ma' Ġesù t-triq imxewka tal-Kalvarju u l-lum għaddejja mit-triq tal-glorja. Id-dmugħ li xerrdet fil-jiem tat-tbatija, inbidel f'ġawhar li jsebbħu l-kuruna li Alla l-Missier se jserraħ fuq rasha.

U l-ġrajja tat-Tlugħ ta' Marija fis-Sema, ġriet minn fomm għall-ieħor. L-Appostli, imqanqla, qaluha lill-Insara. U l-Insara emmnu u faħħru 'l Alla. Iżda kienu jafu li Ommhom Marija, bint Eva bħalhom barra l-ħtija, kienet fis-Sema u setgħet tidħol għalihom u tfarraġhom. U minn din l-Emmna twieldu l-imqades f'ġieħ l-Assunta. Mill-kbar, għonja, sa lanqas wieħed fil-beraħ tar-raba' jħaddar.

Iżda l-qalb li tħobb, toħlom dejjem kif tista' tgħolli aktar 'il fuq fil-ġieħ lil min tħobb. U dan ħassitu wkoll il-qalb ta' l-Insara, u ħarsu lejn il-Belt ta' dejjem, xewqana li l-fomm tal-Papa jgħid l-aħħar kelma. Id-Dinja Kattolika, għarkobbtejha għad-dell tal-Vatikan, talbet lill-Papa jxandar Domma tat-Twemmin tagħna, it-Tlugħ ta' Marija fis-Sema. U minn fuq it-Tron ta' Pietru, Piju XII qal il-kelma u nieda t-Tlugħ ta' Marija fis-Sema bir-ruħ u l-ġisem bħala Domma.

U d-Dinja Kattolika emmnet u tat ġieħ 'l Alla. U taħt is-sema kaħlani li għatta l-Belt ta' Dejjem fil-għodwa xemxija ta' l-1 ta' Novembru 1950, il-qlub ħabbtu b'ritmu ta' mħabba ġdida, u mill-għajnejn nibet dmugħ ta' faraġ.

Fuq id-Dinja f'riġlejn il-Vigarju ta' Binha, l-Assunta kienet qed titbissem it-tbissima ssaħħar ta' l-Imħabba.

XBIEHA U BARKA

TAR-REV.MU P. WISTIN SEPINSKI, O.F.M.

(IL-115-IL ĠENERAL MINN SAN FRANĠISK)

B'hena kbir nilqa' u ngħożż il-ħarġa tar-Rivista ġdida li ġġib l-isem LEĦEN L-ART IMQADDSA. Hi xewqa l-aktar sħiħa tiegħi li l-għan ewlieni ta' dan il-perjodiku jkun it-tixrid dejjem akbar ta' l-imħabba lejn l-Artijiet Imqaddsa fost il-qarrejja kollha ta' l-ilsien Malti. Għalhekk f'isem il-Qaddis Serafiku San Franġisk jiena nixħet il-barka tiegħi fuq din ir-Rivista, fuq il-mexxej tagħha, kittieba, benefatturi, u qarrejja kollha b'rahan ta' kull riżq għaż-żmien ġejjieni.

Ruma, Nhar il-Festa tal-Gandlora, 2 ta' Frar 1955.

P. WISTIN SEPINSKI, O.F.M.
Ministru Ġeneral ta' l-Ordni.

IL-QABAR TAL-MADONNA

(15 ta' Awissu)

Kif juri l-isem ta' hawn fuq, hawn sa nitħaddtu fuq il-Qabar tal-Madonna. Jiġifieri, fuq dik in-naqra ta' kamra fil-blat — kif kienu dak iż-żmien l-oqbra tal-Lhud — li fiha l-Appostli qiegħdu l-Ġisem Safi ta' Marija, Omm Ġesù, u minn fejn, wara żmien qasir, telgħet is-sema bir-ruħ u l-ġisem.

Billi dan ilu li ġara żmien twil, u billi l-Palestina, fejn ġara hija art bgħida ħafna minn Malta, biex il-qarrejja tagħna jifhmu sewwa (għax jekk ma jifhmux, għalfejn jaqraw?) jaqbel li qabel xejn nagħtuhom xi tifsir. U dan it-tifsir, dejjem biex jifhmu sewwa, inġibuh ftit mill-bgħid.

* * *

Mela l-Lhud, għal ħabta taż-żmien li kienet ħajja l-Madonna, meta l-Palestina kollha, u biċċa mit-Transġordanja wkoll, kienet art tagħhom, ġo kull belt u kull raħal kien ikollhom knisja. Għedt *knisja,* mhux *sinagoga,* għaliex huma bil-lsien tagħhom hekk kienu jgħidulha: *Kenise,* qisu bħalna l-Maltin; *sinagoga* hija kelma Griega li tfisser: *ġemgħa ta' nies.* Mela knejjes kien ikollhom ħafna, waħda f'kull raħal, imma Hakel, jew bil-Latin *Tempju* (aktarx mill-Grieg: *Temenos,* li tfisser: masġar imqaddes), kellhom wieħed biss: ġewwa Ġerusalem.

Dan jinħtieġ nifhmuh, għax hawn Malta, bosta drabi tisma' 'l-min jgħid li *knisja* hi *tempju.* Issa billi fl-antik kien hawn żewġ djiena (reliġjonijiet) kbar, tal-Lhud f'Ġerusalem u tal-Pagani f'Ruma, u aħna l-Insara ġejna finnofs, meta ngħidu li tempju hu knisja, inkunu qegħdin nitħadtu bħal Pagani, għax għalihom hekk kien, *tempju,* jiġifieri knisja. Imma aħna hawn sa nitħaddtu fuq il-Lhud. Għalhekk, jekk ngħidu li tempju u knisja kienu xorta waħda, ma niftiehmux.

Is-sinagoga, jew knisja tal-Lhud kienet tkun qisha knisja ta' l-Insara. Jew aħjar, il-knejjes ta' l-Insara huma mtennija, jew *ikkopjati,* minn fuq il-knejjes tal-Lhud. Bħal ma aħna għandna fil-knejjes il-presbiterju, huma għandhom il-*bema;* bħal ma aħna għandna t-Tabernaklu, huma għandhom it-*Tiq.* Bħal ma fit-Tabernaklu jinżamm il-Qorbân, fit-Tiq tagħhom jinżammu l-Kotba Mqaddsa (ġewwa senduq żgħir, igħidulu *tebuta*). Bħal ma aħna nħallu dawl jixgħel lejl u nhar quddiem il-Qorbân, hekk huma jħallu dawl quddiem il-Kotba. U n-nofs tal-knisja igħidulu *korsija,* bħal ma ngħidulu aħna hawn Malta wkoll.

* * *

Mela l-Insara, knejjes bħal tal-Lhud għandhom, imma Tempju (il-Lhud igħidulu *Ħakel*) bħal tagħhom fid-dinja kollha, ma għandhomx, u anqas kellhom f'ebda żmien. Jew, jekk kellhom, meta l-insara kienu għadhom Lhud, fi żmien San Pietru u San Ġakbu. Jiġifieri meta l-Insara kienu meqjusin mill-Lhud, bħala Lhud Xismâtki, u t-Tempju tal-Lhud kien tagħhom ukoll, għax kienu jħalluhom jidħlu fih.

"Imma jekk dan it-Tempju ma kienx knisja, mela x'kien?" isaqsi xi ħadd.

It-Tempju, l-Lhud kienu jgħidulu Ħakel, li tfisser *għalqa* (aħna l-Maltin *ħakel,* għalqa, għawwiġniha f'*ħabel*), għax fil-bidu kien għalqa tassew. David kien xtraha minn għand sidha,

li kien hemm jidres fuq l-andar, u debaħ il-baqar hemm u ħaraqhom quddiem Wiċċ Adonai. (II Slaten, XXIV). Imbagħad, snin wara, dik il-għalqa, Salamun għamilha għall-qima t'Alla, b'ħafna bini sabiħ, kif miktub fil-Kotba Mqaddsa. Il-bini twaqqa' u nbena xi darbtejn, u fl-aħħar kabbru u bnieh mill-Ġdid Erodi x-Xiħ, dak li meta kien sa jmut hu twieled il-Bambin.

Dan it-Tempju, jew Ħakel, kien bejn wieħed u ieħor hekk: misraħ kbir, *rettangolari*, jiġifieri b'erba' ħitan, tnejn quddiem tnejn. Ma' kull ħajt, sarbut loġoġ. Quddiem il-loġoġ, wesgħa, bħal bitħa li kien jista' jidħol fiha kull ħadd. Wara din il-bitħa, bini fuq erba' naħat ukoll, imbagħad bitħa oħra, tan-nisa. Minn din, bieb kbir bit-taraġ, kien jagħti għall-bitħa ta' l-irġiel. Ġewwa din il-bitħa, midbaħ (artal) kbir, fejn jaħarqu l-bhejjem f'ġieħ Alla. U fl-aħħar, wara l-midbaħ, żewġ kmamar, imdaqqsin, waħda tinfed ma' l-oħra, mifruda bi star jew *purtiera*. Lil hemm mill-istar, ħadd ma kien jista' jidħol, għajr darba fis-sena l-Qassis il-Kbir.

X'kien fiha l-kamra ta' ġewwa, fejn jidħol darba fis-sena l-Qassis il-Kbir? Xejn. Kienet baħħ. Kamra bla twieqi, fiergħa u mudlama. Imwaħħla fl-art, f'nofsha kien hemm ġebla mrebbgħa, donnha mejda; meta jidħol il-Qassis il-Kbir kien ibaħħar din il-ġebla bi bħur ifuħ, minn mabħra tad-deheb u jerġa' joħroġ, u barra bid-daqq.

Imma l-Lhud kienu jgħidu li ġewwa dik il-kamra mudlama kien hemm ix-*Xekna*. Ix-Xekna tfisser: il-Għamara (kieku bil-Malti ngħidu s-Siekna, dik li tiskenn), jiġifieri Ruħ il-Qodos, jew ruħ Alla, fl-għamara tagħha fuq l-art. U għal hekk kull meta jsellu kienu jieqfu jew jirkgħu (joqgħodu għar-rkubtejhom) wiċċhom 'l hinnekk.

* * *

Issa, dan il-Ħakel qiegħed fuq sur, u taħt is-sur hemm wied. Il-wied il-lum għandu ħafna ismijiet. L-eqdem isem aktarx hu: Il-Qagħ (il-qiegħ). L-ismijiet l-oħra huma: wied ta' Ċedron, wied ta' Josafat, wied in-Nar u wied Sidti Mirjam. Min qatt ma mar Ġerusalem u jikteb fuq hemm, daqqiet idaħħkek, għax l-ismijiet jaħsibhom mhux ta' wied wieħed, imma ta' ħafna widien (jgħidlek: mill-wied ta' Ċedron tgħaddi għall-wied ta' Josafat,... bħal min igħid: minn Raħal Ġdid tgħaddi għal Casal Paula. Ara Masini, Passjoni ta' Kristu, faċċata 20).

Wara dan il-wied, hemm *muntanja* għolja, dik li f'Malta jgħidulha *muntanja* taż-Żebbuġ, imma Ġerusalem isibuha: Ġebel iż-Żejtun. Fuq il-ġenb ta' Ġebel iż-Żejtun, dak li jħares lejn il-Ħakel, jew Tempju, miżgħud bl-oqbra. Eluf u eluf ta' oqbra. Donnhom kantuni ftit kbar, wieħed ma' ġenb l-ieħor, imma taħt kull kantun hemm ħofra u ġewwa l-ħofra hemm Lhudi midfun. Għax il-Lhud, hemm, lil nieshom jiksrulhom riġlejhom qabel ma jidfnuhom, u jidfnuhom kobba, għal hekk l-oqbra tagħhom żgħar.

Dan mhux fi żmienna biss li l-Lhud iħobbu jindifnu hemm. Din id-drawwa bdiet fl-antik. Kienu jindifnu hemm biex ikunu qrib il-Ħakel, quddiem l-Għamara tax-Xekna, jew ir-Ruħ t'Alla. Ġewwa dak il-wied hemm tliet oqbra kbar, maqtugħin fil-blat, tnejn donnhom mawsolej u wieħed maqtugħ fil-wieqaf, bil-kolonni, donnu dħul ta' palazz. Dawn dejjem għandhom fuq l-elfejn sena. U l-Qabar tal-Madonna qiegħed hemm ukoll, fil-wied ta' Josafat, u bħall-oqbra ta' l-għonja l-oħra, maqtugħ fil-blat.

Dan il-wied, minn elfejn sena 'l hawn m'għadux bħal ma kien sewwa. Għax l-ilma, meta jiġri l-wied, wara x-xita, iġorr fih in-naqal. U żid il-kotra

ta' trab u żrar li tefgħu minn fejn il-Ħakel, fuq is-sur, għal ġewwa l-wied. B'dan, il-qiegħ tal-wied għola, u l-Qabar tal-Madonna m'għadux fil-ġenb tal-wied, bħal ma kien meta tħaffer, imma jinsab taħt l-art u trid tinżel fih ma' taraġ twil.

* * *

Ejjew ngħidu ftit il-Qabar tal-Madonna kif inhu. Mela, toħroġ minn Ġerusalem mill-Bieb ta' San Stiefnu, timxi mas-sqaq ta' quddiemu u ssib ruħek fi triq wiesgħa, bl-asfalt, għanniżla. Tinżel ftit u tara ġnien sabiħ fuq ix-xellug, u ma' ġenb il-bieb tal-ġnien taraġ żgħir. Tinżel miegħu u tiġi f'bitħa. Max-xellug, fil-bitħa, tara bieb ta' knisja mingħajr knisja. La faċċata, la kanpnari, la koppla, xejn. Bieb biss u fuqu saqaf. Dan il-bieb jagħti għall-Qabar tal-Madonna. Dan kien tal-Franġiskani, imma issa m'għadux. Mitejn sena ilu ħaduhulhom. Xi darba ngħidu kif.

Mela ħdejn il-bieb li semmejna jkun hemm qassis Grieg, li jekk tidħol jagħtik xemgħa rqiqa mixgħula u tinżel ma' taraġ twil u wiesa'. Tasal f'art watja u fid-dlam magħqud. Il-qassis jieħdok lejn il-lemin fejn hemm kamra żgħira maqtugħa fil-blat, u ġewwa fiha biċċa blata mħollija mal-ħajt, donnha gradenza. Hemm il-Qabar tal-Madonna. Fuq dik il-biċċa blata l-Appostli qiegħdu l-Ġisem Safi ta' Marija, Omm il-Bambin, u għalqu l-bieb b'ħaġra, u marru minn hemm.

San Tumas ma kienx ma' l-Appostli f'Ġerusalem, meta mietet il-Madonna. Għal hekk, kif ftit wara wasal, riedhom jiftħulu l-qabar ħalli jaraha għall-aħħar darba. Meta fetħuh, ma sabuhiex hemm. Għal dan, San Tumas sogħob bih wisq, u qagħad fuq ġebla barra, fil-wied, inewwaħ u jixher. Il-Madonna reġgħet niżlet mis-sema u sabbritu bid-dehra tagħha u qaltlu li Hi qegħda bir-Ruħ u l-Ġisem ma' Binha Ġesù. Imma dan kull ħadd jafu, għax fil-priedki dejjem igħiduh.

Fra Mosè, O.F.M.

~~DAR SANTA LIŻABETTA~~

~~(2 ta' Lulju)~~

~~Fl-aħħar għadd ta' dan il-qari fissirna kif inhu r-raħal ta' Għajn Karem, fejn twieled San Ġwann il-Għammiedi, u ġibna wkoll ix-xbieha tiegħu meħuda minn bgħid. U għedna li xi elfejn sena ilu kien joqgħod fih il-qassis Lhudi Zakkarija, missier San Ġwann. Għalhekk din id-darba li sa nerġgħu nsemmu knisja oħra li qiegħda wkoll fih, fejn kienet dar oħra ta' Zakkarija (għax dan ġewwa Għajn Karem kellu żewġt idjar, jew aħjar, dar u razzett), ma hux meħtieġ li nerġgħu nfissru kif inhu dak ir-raħal, għax il-qarrejja jafu sew. Għalhekk nibqgħu sejrin biż-żjara li bdejna dik inhar.~~

~~Minn ħdejn il-għajn ta' l-ilma li semmejna dik id-darba, nibqgħu deħlin 'il ġewwa mat-triq; lejn ix-xellug ikollna ħajt, ftit għoli, mibni tajjeb u mkaħħal, u warajh, fil-għoli, djar, bejn is-siġar, u l-iġbla aktar 'il fuq; u lejn il-lemin, il-bqija tal-ħofra bis-siġar, li konna semmejna wkoll. Imbagħad it-triq tinferaq fi tnejn: il-fergħa ta' quddiem, triq ħażina, kollha ħofor u blat, tieħu għax-xôri; u l-fer-~~